

La indústria que trontolla

La recessió econòmica dels últims dos anys, la caiguda de les exportacions, l'obertura de nous mercats i l'arribada de nous competidors ha posat entre l'espasa i la paret tot un seguit d'empreses de sectors com el tèxtil, el del calcer, el del moble, el tauleller i el del metall. No es vol parlar de crisi, però no es pot amagar que hi ha hagut tancaments emblemàtics i expedients de regulació que estan aprimant les xifres d'ocupació en el sector industrial.

El teixit industrial valencià no passa pel seu millor moment. La Generalitat no vol escoltar la paraula crisi sota cap concepte, no li agrada gens. No vol acceptar que des de fa uns mesos determinats sectors industrials, el tèxtil, el tauleller, el del calcer i el moble, en compte de crear ocupació, n'estan destruint; que en compte d'ampliar les seues inversions, s'estan declarant en suspensió de pagaments o, simplement, en fallida. No vol acceptar que aquest, i només aquest, és el pa de cada dia a moltes comarques valencianes, on la incertesa s'ha instal·lat i el fantasma de la desocupació, també.

L'estiu del 2002, Estampados Sanchis es va declarar en suspensió de pagaments. En aquest moment, aquesta empresa tèxtil d'Ontinyent donava feina a unes 200 persones. La direcció i el comitè d'empresa van assegurar que, en un principi, aquesta maniobra no hauria de comportar cap expedient de regulació d'ocupació. És a dir, que els treballadors podien viure tranquils. Tanmateix, CCOO va matisar que els acomiadaments en cap cas no quedaven descartats. I és que una més que probable disminució en la producció podia portar els gestors d'aquesta empresa a prendre mesures més dràstiques en aquest sentit. En efecte, el temor inicial de la central sindical va acabar esdevenint realitat i, el que és més greu, marcant quin hauria de ser el camí per a moltes altres indústries tèxtils de les comarques de la Vall d'Albaida, el Comtat i l'Alcoià.

Després de Sanchis, han vingut Paduana, Oninsa, Santoja, D'Agostino, Hilaturas Anna, Vidal y Sanz i moltes més. Ha estat un riu incessant d'expedients de regulació d'ocupació, de suspensió de pagaments, de fallides en un sector, el tèx-

til, que ara com ara manté ocupat el 10% dels treballadors al País Valencià. Paduana ha acomiadat el 62% de la seua plantilla. D'Agostino, el 100%, quasi 200 treballadors. Santonja, també. La llista, com resa el tòpic, seria inacabable, però exemplifica de manera ben clara l'estat de les coses. I és que el tèxtil, ara com ara, viu una crisi preocupant que, en cas que no s'hi apliquen els canvis necessaris, pot passar una factura social i laboral, tal vegada, massa costosa d'assumir.

Com una taca d'oli. La problemàtica no és exclusiva del País Valencià. A Catalunya, el sector tèxtil va començar a perdre ocupació durant el 2002 i des de llavors s'han perdut uns 4.000 llocs de treball, segons Víctor Fabregat, director del Centre d'Informació Tèxtil i de la Confecció (Cityc). Durant el 2002, almenys una dotzena d'empreses tèxtils van tancar les portes a Catalunya, entre les quals n'hi havia algunes de mítiques, com Filatures Burés o Mitasa. Un degoteig que aquest any ha continuat, amb tancaments sonors, com el de la fàbrica de Josep Puigneró a Sant Bartomeu del Grau (Osona), i altres de no tan coneguts però amb efectes igualment negatius per al sector, com la fallida de Secopal —una de les principals marques de roba infantil i juvenil—, el tancament d'Unipunt a Mataró (Maresme), i, més recentment, la clausura de l'empresa Corte y Confecció de Gavà (Baix Llobregat), que després del descans de vacances ja no ha tornat a obrir les portes i ha deixat 44 treballadores al carrer. A tot això cal sumar els expedients de regulació, com el de l'empresa gironina Tybor per acomiadar 63 treballadors, la tarragonina Toar (24 treballadors) o el de Selecciones Americanas, que ha acomiadat 48 treballadors.

Unes xifres que s'han de relativitzar, segons Salvador Maluquer, membre del Consell Intertèxtil i vicepresident de l'Associació Industrial Tèxtil del Procés Cotoner (AITPA), perquè el sector és molt més ampli: el tèxtil a Catalunya aglutina unes 2.700 empreses, que donen feina al voltant de 96.000 treballadors en aquests moments. Ara bé, si no podem parlar de crisi, llavors què és el que explica que durant el 2002 el nombre de treballadors afectats per expedients de regu-

JORDI PLAY

lació al sector tèxtil, a tot l'estat, creixés un 30% respecte del 2001?

“Hi ha empreses que han deixat madurar excessivament els seus productes, fins que cauen, perquè hi ha països que ho fan més barat”, explica Simón Rosado, responsable d'acció sindical i sectorial de CCOO de Catalunya. I afegeix: “Això passa molt en alguns subsectors tèxtils, com la confecció, el gènere de punt i les filatures, que requereixen molta mà d'obra intensiva i barata. Falten polítiques per evitar que aquest procés s'esgoti, amb processos d'innovació. Si no, aquestes empreses seguiran caient.”

Per la magnitud de la tragèdia, el sector tèxtil està capitalitzant el protagonisme informatiu. En cap cas, però, no hem d'oblidar que el moble, el taulell i el calcer també estan patint el mateix fenomen. Comissions Obreres ha llançat el crit al cel amb un informe del passat mes de juny en què es denuncia la situació de crisi i en què critica la passivitat del Govern valencià a fer-hi front. Així, assegura que “la situació econòmica valenciana no és

gaire millor [que la conjuntura internacional d'incertesa que afecta Europa i els Estats Units], sobretot en els sectors econòmics amb una gran obertura exterior, com la fusta i el moble, el calcer, el tèxtil i la ceràmica. Sectors que presenten, d'altra banda, un grau molt elevat de concentració industrial en diverses comarques, la dinàmica econòmica i d'ocupació de les quals depèn, en gran part, de l'evolució d'aquests sectors”.

La central sindical ha posat, certament, el dit a la llaga: la concentració industrial lligada a aquests sectors. Un diagnòstic que, en efecte, ens permet afirmar que la crisi és doblement important. En primer lloc, pel riu lent però inexorable d'acomiadaments que, d'altra banda, sempre comporta sotragades familiars i incertesa social i, en segon lloc, perquè aquests, de moment, es concentren en unes determinades comarques que han vist com l'augment de la desocupació, en poc temps, s'ha situat per damunt del 10%, i com en casos extrems i preocupants ha arribat al 25%, per exemple, a l'Alcoià. La fusta a

l'Horta, el taulell a la Plana de Castelló, el calcer al Vinalopó i el tèxtil a les comarques centrals han estat els motors industrials del País Valencià, amb la factoria Ford (Almussafes, Ribera Baixa). També a Catalunya i a les Balears s'han creat districtes industrials lligats a activitats tradicionals com el tèxtil (Maresme, Anoia), el moble (la Garriga, la Sénia, Manacor) i el calcer (Inca). Ara, però, tots plegats viuen si més no hores tenses.

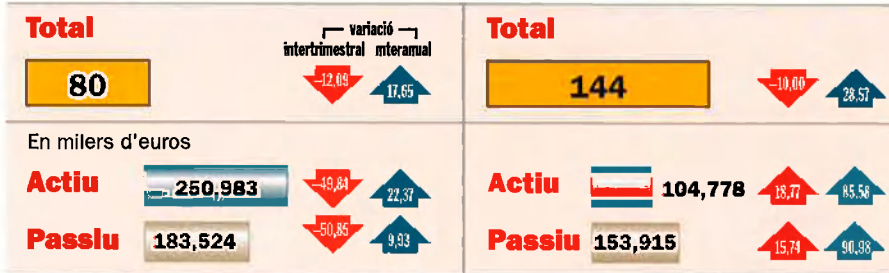
Menys plantilla, menys hores de feina.

Sense anar més lluny, el president de l'Associació Nacional d'Industrials i Exportadors del Moble, Enrique Pérez Tortosa, va llançar, fa poc menys d'un mes, un missatge preocupant sobre la salut del sector del moble. Tot i que va admetre que aquesta indústria està preparada per afrontar la crisi i eixir-ne viva, no va dubtar a l'hora d'afirmar que si la recessió es mantenia fins al final d'any i durant el primer trimestre del proper, es farà del tot inevitable la presentació d'expedients de regulació d'ocupació i, fins i

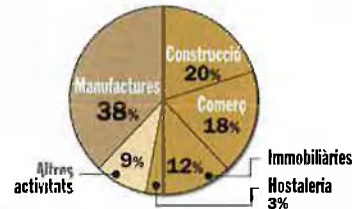
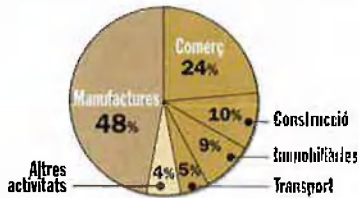
SUSPENSIONS DE PAGAMENT

DECLARACIONS DE FALLIDA

Primer trimestre de 2003 al conjunt de l'estat espanyol

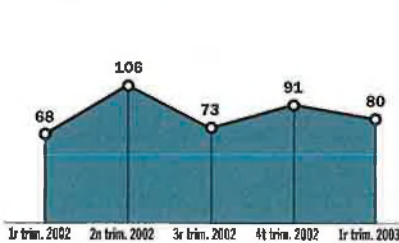
Per sectors

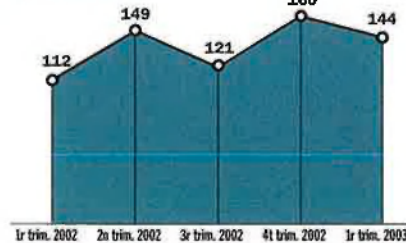
Distribució per comunitats

Nombre de suspensions de pagament

Nombre de declaracions de fallida

Fons: Institut Nacional d'Estadística // Gràfic: VANESSA PRIETO

tot, més d'una empresa tancarà. I és que, segons Pérez Tortosa, ja n'hi ha moltes que a dia d'avui "estan fent un esforç extraordinari per a mantenir les seues plantilles davant la crisi".

Des de Manacor, Jaume Llodrà Nicolau, president de l'Associació Empresarial de la Fusta de les Balears, reconeix que el sector s'ha hagut d'estrènyer el cinturó: "L'economia europea no ens ha ajudat gens i les males temporades turís-

tiques tampoc. Una part important del negoci és mobiliari d'hotel, i si aquest té una bona temporada, fa renovacions, fa canvis. I si té mala temporada, tot això s'atura. Ha disminuït la feina i hi ha hagut expedients de regulació. Alguna empresa no ha renovat contractes i alguna altra ha reduït hores de feina per poder mantenir la plantilla." No hi ha hagut tancaments, de moment. També és cert que l'estructura de microempresa que confor-

ma el moble balear ha ajudat a això. "D'empreses de més de vint homes, n'hi ha molt poques, la majoria tenen de cinc a set operaris, i potser si aquestes redueixen una hora cada dia de feina, ja els basta." Les plantilles que s'han reduït, de moment, no s'han recuperat, i els empresaris reconeixen que encara estan a l'espera de veure indicis de recuperació.

El president de la patronal tèxtil ATEVAL, Manuel Taberner, també ha dit que "la desacceleració de l'economia mundial i la globalització són les causants de la situació actual de recessió, de la qual el sector tèxtil es recuperarà de manera més lenta i costosa perquè mai no podrà competir en igualtat de condicions amb països amb mà d'obra més barata i matèries primeres diferents". L'assumpció de Taberner del que està vivint el tèxtil, en el seu conjunt, és a dir, una època de recessió, a l'igual de Pérez Tortosa i Miquel Llompart pel que fa al moble, contrasta frontalment amb l'actitud d'alguns dirigents polítics, com Miguel Peralta, conseller d'Indústria de la Generalitat Valenciana, que ha negat sempre la gravetat de la situació i que l'ha qualificada de fets puntuals. Certament, el Govern valencià prefereix obviar el problema com l'estruç.

Davant d'això, només hi ha lloc per a les estadístiques, que parlen per si soles. Per exemple, el sector tèxtil va facturar un 2% menys al 2002 respecte a l'any anterior. Així ho reconeix també el Cityc.

Mentrestant, les vendes a l'exterior de mobiliari, segons Enrique Pérez Tortosa, van descendir en el mateix període un 6,7% respecte el precedent. I CCOO assenyala que, en els dos primers mesos d'aquest any, ha caigut gairebé un 24%. No són xifres exagerades. És més, ni tan sols maquillant-les donen peu a l'esperança, perquè reflecteixen una baixada en les vendes més seriosa del que pot semblar. En tot cas, què hi ha al darrere de tot plegat? Per què hem arribat a aquest extrem de fallides, d'extinció d'ocupació, de disminució de vendes, de tancament d'empreses?

Les ombres del tèxtil. Rafael Beneyto, secretari d'Economia del Bloc Nacionalista Valencià, exposa les següents raons. En el tèxtil, la qual cosa també val

per a la resta de sectors industrials del País Valencià, la situació de crisi –l'actual i les anteriors– té la base en la insuficiència d'una demanda capaç d'absorbir tota la producció. Aquesta anomalia, en efecte, pot ser conjuntural, és a dir, que pot desaparèixer quan es recupere la demanda, un fet difícil, altrament, atesa la competència dels nous països productors que de ben segur ocuparan el rol que fins ara tenia el teixit valencià o català. O pot ser estructural, com sembla també, ja que el sud productor –que ara estava, entre altres, en terres valencianes–, es desplaça molt més cap al sud, fins a arribar al sud-est asiàtic, on els costos laborals i productius són evidentment menys onerosos.

En cas que fóra així, que la baixada en la demanda fóra estructural i no passatgera, el teixit industrial necessitaria canvis en el sistema productiu, en els seus productes i en els procediments de distribució, entre altres. "Aquest procés –segons Beneyto– a través del qual l'estructura productiva d'un sector econòmic concret s'adapta a una nova tecnologia, a un nou context econòmic i social, rep el nom de reconversió, i això és el que ens cal ara." En aquest sentit, l'aparició de nous països productors de tèxtils, amb una estructura de costos inferior, juntament amb l'anunciada liberalització del comerç mundial de productes tèxtils per

a l'any 2005, són canvis d'una entitat en el context internacional que, almenys, romanen aquesta reconversió.

L'efecte que pot tenir aquesta sobre l'ocupació, no hi ha dubte, és la nota més preocupant de tot plegat. A l'estudi sobre l'impacte de la liberalització tèxtil de l'any 2005, encarregat per l'Observatori Industrial Tèxtil i el Ministeri de Ciència i Tecnologia, es preveu una reducció de l'ocupació entre 67.900 i 100.000 persones fins a l'any 2010, a tot l'estat espanyol. És a dir, entre el 28% i el 43% de l'ocupació actual. Tenint en compte que la població valenciana ocupada en la indústria tèxtil representava el 15%, ens adonarem que no estem parlant d'una misèria. Al contrari. Hem de ser conscients que aproximadament 15.000 treballadors valencians poden trobar-se al carrer en els propers anys, si no s'actua. Més recentment, a l'estudi *Canvi sectorial i desocupació a Espanya*, realitzat per encàrrec de la Fundació BBVA, i on es fa una prospectiva de futur del mercat laboral fins a l'any 2006, es determina que entre les activitats que tindran una evolució negativa hi ha la indústria tèxtil.

Per a limitar al màxim els efectes socials d'aquesta reconversió, Rafael Beneyto, i coincidint amb la línia expressada per CCOO, creu urgents mesures ràpides de flexibilitat laboral que faciliten l'adaptació al nou context comercial i

La situació d'instabilitat afecta sectors vitals de l'economia de casa nostra, com ara el moble o el calcer. A les Illes, les exportacions de sabates han caigut un 44%.

que en cap cas comporten un cost econòmic per a les empreses i els treballadors. L'actual superàvit de la Seguretat Social, segons el responsable d'economia del Bloc, podria facilitar, fins i tot, l'aprovació de mesures laborals com les que han sol·licitat els empresaris i els sindicats a través de l'Observatori Industrial del Tèxtil. Segons Beneyto, "la qualitat, la diversitat i la competitivitat dels sectors industrials són avui requeriments imprescindibles per a poder afrontar aquesta nova reconversió. Ens cal un pas més enllà. Ser valents i afrontar, amb mesures concretes, la situació".

Però el tèxtil no és l'únic cap de turc de les febleses del nostre teixit industrial. Cert és també que algunes empreses del moble, com Industrias Cerdà, propietat de l'expresident de Feria Valencia, Ramon Cerdà, han tancat; que la mítica factoria de roba esportiva Kelme ha hagut de posar-se en mans d'una consultora i demanar ajuda a la Generalitat per fer front als més de 24 milions d'euros de deute que

DAFA GIL

l'amençaven de suspendre pagaments, i que algunes empreses taulelleres rumien acomiadar bona part dels treballadors, si és que no estan fent-ho ja. No debades, les Planes de Castelló es troben en un atur registrat al voltant del 10%. La demanda del taulell, en efecte, ha caigut en paral·lel a aquest augment.

També al Vinalopó, territori de calcer, l'augment de l'atur, que no vol dir la taxa, s'ha situat al voltant del 50%, segons CCOO, en els últims mesos. Fet i fet, aquest és el retrat en color sèpia dels principals motors industrials del País Valencià. Només hem de tindre en compte que l'any 2002 la inversió industrial valenciana va ser la més baixa dels últims anys, i que els empresaris han destinat a despesa un 40% menys que en l'exercici anterior. La insuficient demanda, cosa evident, els aboca, indistriablement, a una reconversió sempre tràgica i temerària.

Els efectes de tot plegat es poden observar *in situ* a les poblacions afectades. El cas d'Ontinyent, on el creixement industrial en els últims cinc anys s'ha situat 15 punts percentuals per sota del País Valencià, és palmari. El sector de l'oci, segons han manifestat des de l'Associació d'Hostalers de la Vall d'Albaida, està patint també un període de recessió econòmica, la qual cosa "és una conseqüència directa de la crisi del tèxtil", que tant afecta la capital de la Vall d'Albaida.

Com més atur, ja se sap i és evident, menys ganes de gastar, així doncs, més reserves a l'hora de fer-ho.

L'horitzó no és gens esperançador. Com que la Generalitat Valenciana no mostra cap tipus de voluntat d'assumir la crisi i els seus efectes, i, per tant, d'impulsar una reconversió en tota regla d'aquests sectors que fan aigua, no hi ha la possibilitat de recol·locar a curt termini tot el reguitzell d'acomiadats en altres llocs de treball, per molt que ho pregone públicament el mateix ministre de Treball, Eduardo Zaplana. Perquè materialment és quasi impossible. Per exemple, si quasi un 50% dels treballadors d'Ontinyent depèn directament o indirectament del tèxtil, i aquest sector viu en hores baixes, com pretén donar eixida a tots els aturats, com vol recol·locar-los si no hi ha reconversió, si no s'assumeix que la crisi de demanda és estructural i que li calen, per tant, bones medicines per curar el malalt?

Com que no hi ha una planificació activa, basada en plans territorials d'ocupació, sobretot al País Valencià, en què els sectors industrials estan bastant definits comarcament, amb la configuració d'àmbits d'interlocució on participen els actors implicats per posar solució, tal com CCOO proposa, es dibuixa un futur realment complicat.

No són molt més afalagadores les perspectives a Catalunya i a les Balears, pel que fa a aquestes indústries. En el tèxtil,

Salvador Maluquer reconeix que "difícilment es crearà molta més ocupació en els pròxims anys en el sector tèxtil. Les empreses que tenen un ús intensiu de mà d'obra són les que més pateixen. Molt probablement, el fil, el portarem de fora, i de teixits, ja n'hi ha molts que també vénen de fora. Llavors el nombre de treballadors serà inferior, però el que convé és que sigui gent més qualificada, més ben pagada i que es mantingui l'activitat de les empreses".

Quan parlem de tancament d'empreses i d'expedients de regulació "sempre parlem de les empreses més petites -aclareix Llibert Coll, director de l'Institut d'Investigació Tèxtil i Cooperació Industrial de Terrassa-, empreses que s'han endarrerit en el producte, que no creuen en les seves possibilitats i que en lloc d'invertir descapitalitzen l'empresa. No parlem de les que estan treballant en nous materials, en tèxtil tècnic i teixits funcionals, amb molt valor afegit, amb aplicacions multifuncionals, que treballen amb sistemes de gestió àgils i flexibles. Aquestes són les que menys perill tenen de ser atrapaades. On hi ha el perill més gros és en productes clàssics d'indumentària i tèxtil per a la llar, que es poden fer amb qualsevol màquina. Aquí és on el mercat tendeix a especular en preu i no en qualitat".

Quan cau el mercat intern. Les febleses són unes altres en la indústria del calcer balear. Des de la crisi del principi dels noranta, les grans marques de calcer mallorquí van començar a reduir estructura pròpia i a limitar-se gairebé a dissenyar i comercialitzar els seus productes, però no a la fabricació, que durant molts anys han subcontractat petits tallers del voltant. Amb la caiguda de vendes, però -durant el primer semestre del 2003 les exportacions de calcer balear han caigut un 44%- , les grans marques han canviat d'estratègia. Miquel Llompart, president de Selec Balear i vicepresident de l'Associació de Fabricants de Calçat de Mallorca, constata que "han quedat molt poques marques que subcontracten altres fàbriques. Marques com Lotusse, Camper, Patricia... estan aguantant, però redueixen les seues comandes a empreses auxiliars, i aquestes sí que tanquen o redueixen plantilles. En aquests últims dos

anys hi ha hagut tancaments a Inca i a Menorca, però són empreses més petites i no tenen una entitat important ni coneguda. És un problema de mercat”.

Llompart també reconeix que hi ha hagut empreses que han optat pel que anomena “l’atur discontinu”, és a dir, han optat per enviar els treballadors a l’atur durant uns quants mesos per després tornar-los a contractar quan l’activitat es recupere. La caiguda del consum ha acabat amb els anys de bonança en el sector, i l’euro, més que la caiguda de les Torres Bessones, és el gran culpable, segons Llompart, perquè “cada dia veiem que els euros no basten. S’ha encarit tot i això afecta molt el mercat intern”. I si a això afegim la crisi econòmica alemanya, un dels principals mercats dels fabricants de calcer balear, i els efectes de la pneumònia atípica en els mercats asiàtics, està clar que la conjuntura no hi ajuda gaire. I menys per a empreses com Portania-Romika, propietària d’una històrica fàbrica de calcer a Reus, que va comunicar al febrer d’enguany als seus treballadors el tancament imminent de la fàbrica. La direcció va optar per “llençar la tovallo-la” després d’un període d’instabilitat que s’arrossegava des de feia tres mesos, quan l’empresa va iniciar un expedient de regulació d’ocupació que després va paralitzar. Una cinquantena de treballadors es van quedar sense feina.

L’herència de les multinacionals.

Si la crisi d’algunes de les empreses que hem esmentat fins ara difícilment han ocupat grans pàgines als mitjans de comunicació, sí que ho han fet, en canvi, empreses com Valeo, Gates, Vanema, Actaris o Magnetti Marelli. Totes treballen en el sector metal·lúrgic lligat a l’automoció, de gran tradició en les comarques properes a Barcelona (Barcelonès, Vallès Oriental i Occidental i Baix Llobregat), i totes s’han fet famoses no per fabricar cables elèctrics per a automòbils o tubs d’escapament, sinó per la quantitat de gent que han deixat al carrer a través d’expedients de regulació d’ocupació: Valeo, 402 treballadors d’una fàbrica a Abrera (Baix Llobregat); Gates, 235 treballadors d’una planta de producció a Sant Just Desvern (Baix Llobregat); i Vanema, pel comiat de 73 treballadors al

Prat de Llobregat, en són alguns exemples. Aquestes, però, només són la punta de l’iceberg, ja que quan aquestes grans multinacionals tanquen les portes arrossegueu al darrere tot un seguit de petites empreses auxiliars autòctones.

“No estem en una situació catastròfica, però aquest degoteig és inevitable”, explica Àngel Herмосilla, director d’Estudis Econòmics del Centre d’Estudis i Assessorament Metal·lúrgic, CEAM. “És un procés estructural que s’anirà donant en la mesura que la globalització s’intensifiqui i a mesura que els països de l’Est s’incorporin a la Unió Europea, que és el més proper a nosaltres.” De moment, els tancaments s’estan localitzant en empreses vinculades al sector de l’automoció, que sovint no liquiden la seua activitat sinó que simplement la deslocalitzen. És el cas de Valeo, on una part de la producció que es feia a les seues fàbriques d’Abrera i de Sant Esteve Ses Rovires (Baix Llobregat) se n’ha anat a Jaén. O de Lear Automotive, que va tancar a Cervera (Segarra) per emportar-se la producció de cables elèctrics a l’Europa de l’Est. Es tracta de productes d’escàs valor afegit que es traslladen a altres àrees de menor cost laboral. Un canvi d’estratègia de les multinacionals que també té efectes, sens dubte, en el teixit empresarial del país.

“Primer hi ha el que fa el cotxe —explica Herмосilla—, després les multinacionals que fan els components més impor-

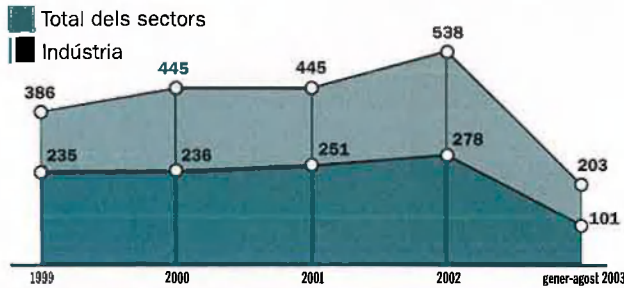
Alguns dels 402 treballadors de Valeo a Abrera es manifesten contra el tancament de la planta. La competència de l’Europa de l’Est resulta una amenaça.

tants del cotxe (frontal, tot el cablejat...), i aquestes utilitzen peces i productes que fabriquen empreses auxiliars més petites, de segon esglaó, que és on hi ha fonamentalment el gruix d’empreses catalanes. Quan les empreses de primer nivell reestructuren, evidentment això afecta les més petites, i algunes tanquen. És un degoteig que s’està produint, silenciós en alguns casos, perquè excepte quan tanquen les grans empreses, la resta són petites i no surten tant als mitjans.” Des de CEAM tenen bastant clar quin és el perfil de l’empresa que està en perill: la que fa producte d’escàs valor afegit, intensiu en mà d’obra, que depèn d’un tercer per donar sortida al seu producte al mercat i que exporten poc o no exporten.

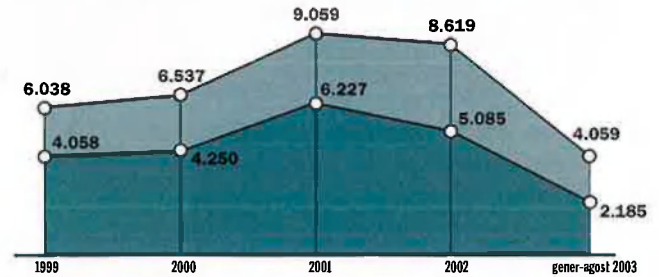
Àngel Herмосilla ens en posa un exemple. L’empresa Actaris, que fabrica comptadors d’electricitat, aigua i gas, tenia una fàbrica de comptadors electro-mecànics a Montornès del Vallès, que va tancar ara fa un any. Actaris va optar per continuar fent els comptadors electro-mecànics a Portugal, que és un país amb costos més barats, i alhora va introduir

Expedients de rescissió autoritzats

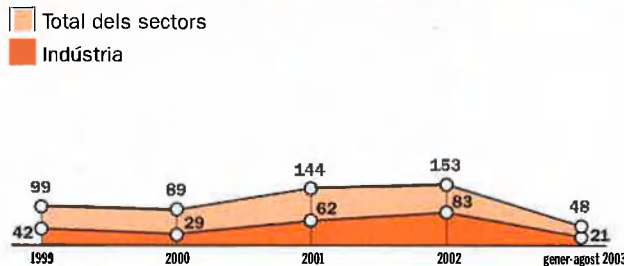
Dades de Catalunya

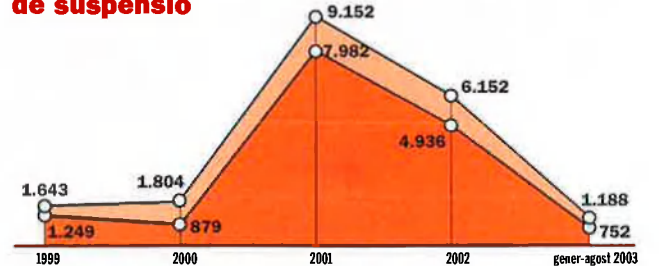
Treballadors afectats pels expedients de rescissió

Expedients autoritzats de suspensió

Treballadors afectats pels expedients de suspensió

Fonts: Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya // Gràfic: V. PRIETO

una nova gamma de productes més avançats, els comptadors electrònics, que va decidir portar a Hongria. Aquest és un cas clar, segons Simón Rosado, de CCOO, d'un esgotament d'activitats productives d'escàs nivell tecnològic o poc valor afegit. "Necessiten poca qualificació, poca especialització, i són fàcilment traslladables als països de l'Est, al Marroc o a altres llocs. Aquest component empresarial basat en mà d'obra barata amb producte de poc valor afegit s'ha esgotat, i encara hi ha empreses que funcionen amb aquest esquema."

40 anys d'endarreriment. Hi ha hagut falta de previsió, es queixen els sindi-

cats, i els polítics s'han obsessionat més a desregular determinats sectors que no a acompanyar la transformació del teixit industrial cap a produccions de major valor afegit. "El cas de Puigneró ha estat una ruïna —assegura Rosado—, s'han donat molts diners públics quan ja se sabia que la situació era irreversible i aquests diners haurien pogut servir per ajudar altres empreses."

El dèficit en recerca i desenvolupament també és preocupant. El dirigent sindicalista afegeix que si haguérem de complir amb el 3% del PIB en inversió en R+D, tal com es va acordar a la cimera de Barcelona, trigariem 40 anys per assolir aquest objectiu, al ritme actual. "Si això

no canvia, el 30% de les empreses hauran tancat en aquest temps. A Catalunya podem tenir en risc el 15% dels llocs de treball de la indústria, perquè responen a aquest model d'empresa amb mà d'obra barata i amb productes de poc valor afegit. Podem estar parlant d'uns 50.000 o 60.000 llocs de treball. No vol dir que caiguin, però sí que estan en risc si no hi ha polítiques industrials actives."

La Generalitat de Catalunya està treballant per minimitzar l'impacte social dels acomiadaments massius. El Departament de Treball de la Generalitat ja ha anunciat que recorrerà a empreses de recol·locació privades per afavorir el nou lloc de treball dels treballadors afectats per proces-

**La Trobada
d'Economistes
i Empresaris
de l'euram**

La competitivitat empresarial a la nova Europa

Tortosa, 3 i 4 d'octubre de 2003

**institut d'economia i empresa
Ignasi Villalonga**

Inauguració de les jornades

Acte d'Inauguració:
Sr. Valentí Faura, Excm. Sr. Joan Maria Roig i Grau, Excm. Sr. Joan Sabatè i Borràs, H. Sr. Francesc Homà i Sr. Oscar Ribes Roig

Conferència
M. H. Sr. Jordi Pujol

Taula 1. El corredor mediterrani en el context d'una Europa ampliada

Ponents: **Carles A. Gasóliba i Bohm i Eudaldo Mirapèlix.**
Moderador: **Vicent Partal**

Taula 2. Factors clau de competitivitat: l'entorn empresarial

Ponents: **Juan Costa i Font, Ernest Reig Martínez i Joan Roselló Villalonga**
Moderador: **Ramon Tremosa i Balcells**

Taula 3. Factors clau de competitivitat: l'estratègia empresarial

Ponents: **José María Gay Saludas, Antoni Gómez Valverde i Carles Kinder Espinosa**
Moderador: **Albert Collado**

Cas pràctic

Ponents: **Francesc Fernández Jovai, Jaume Molina i Francesc Sibina Buron**
Moderador: **Plaçid Cases Baquéa**

Conferència de cloenda

H. Sr. **Antoni Fernández Teixidó**

Les pimes –definides com les empreses que compten amb una nòmina inferior a 200 treballadors– engloben a l'estat espanyol, segons les darreres dades disponibles, el 99,8% del total d'empreses. A la vegada, representen un 89% de l'ocupació total i un 62% del total de les vendes empresarials. Les dades internacionals ens diuen, d'altra banda, que les anomenades microempreses (les que tenen menys de 10 treballadors empleats) representen en el conjunt de l'OCDE entre el 70 i el 90% de les empreses existents. De fet, pel que fa a la seva dimensió ocupacional, les microempreses oscil·len entre un 7,4% (en el cas mínim, que és el d'Alemanya) i un 27,5% de l'ocupació total (en el cas màxim, el de Portugal). L'estat espanyol compta, en canvi, amb un segment de microempreses, certament important, que representa prop del 18% de l'ocupació total.

El futur de la petita i mitjana empresa

Pere Puig i Batard, catedràtic d'ESADE / Universitat Ramon Llull

Les empreses que podem anomenar pimes petites (amb menys de 50 empleats) ostenten, d'altra banda, en una gran majoria de països, una participació propera al 96% del total dels centres de producció, i es mouen, en la majoria de països de l'OCDE, entre un 21 i un 30% de l'ocupació total. Països "extremis", com són Itàlia (amb un 49% de l'ocupació), un cop més l'estat espanyol (52,0%), Islàndia (53,8%) i Portugal (59,9%) compten, en canvi, amb una molt forta sobrerrepresentació de pimes petites. En el cas de Catalunya, tot i que no disposem de xifres plenament comparables, la situació a grans trets és relativament pròxima al conjunt de la situació espanyola.

La pregunta que cal fer-se, òbviament, és fins a quin punt aquesta estructura empresarial –que és ben peculiar del nostre país– de proliferació de molt petites pimes, juntament amb una absència relativa de la gran empresa, és realment un factor que ens perjudica o que ens afavoreix amb vista al desenvolupament sobre bases sòlides d'una estratègia de creixement en uns entorns progressivament competitiu.

Es reconeixen com a notes característiques positives de les pimes el fet que aquestes solen efectuar una important aportació a l'ocupació i a l'estabilitat laboral relativa de les economies, en la mesura que són particularment dinàmiques en la creació de llocs de treball i estables pel que fa a nivells d'ocupació. Les pimes són, a la vegada, una font significativa d'iniciatives d'innovació i adequació a la demanda.

Pel costat de les crítiques se sol argumentar, en canvi, que si bé és cert que les pimes realitzen activitats d'innovació significatives en alguns sectors, les grans empreses són, en canvi, les que realitzen els esforços pressupostaris més grans. Les estratègies tecnològiques i d'accés a Internet de les pimes s'estan mostrant, en canvi, bastant menys actives.

No sembla cosa fàcil, avui dia, poder arribar a donar una resposta clara i solvent davant de la pregunta que més a munt ens hem plantejat –potser de manera una mica massa ingènua–. El que cal tenir en compte es que conformar-se amb el que ja tenim, i senzillament prescindir de tota visió crítica, no té perquè ser necessàriament una actuació encertada. Una "representació molt elevada" de les petites pimes existents dins d'un determinat teixit en un moment donat en una determinada economia no ha de ser necessàriament l'única base sòlida del creixement.

Pot ser que calgui recórrer, a vegades, a estratègies empresarials fortes d'innovació i de creixement, i fins i tot a l'establiment d'aliances estratègiques o de processos de cooperació entre empreses, o estratègies de concentració. Això no ha de comportar més efectes que els d'una adequació a les exigències dels mercats. En definitiva, de vegades la dimensió o l'escala d'operacions a la qual treballen les empreses senzillament ha de passar a ser més gran. No hi ha raons per pensar que l'empresa més petita no pot conviure amb l'empresa més gran –i no tan sols per sobreviure–, ni tampoc n'hi ha per creure que la necessita.

sos de reestructuració, tancament d'empreses i expedients de regulació d'ocupació. La intenció dels responsables de Treball és proposar canvis en la legislació laboral que recullen l'obligatorietat de les empreses d'assumir la seua responsabilitat social, tal com ja passa a països com França, on els tancaments d'empreses no s'autoritzen si els expedients no s'acompanyen d'una solució per als treballadors.

El diagnòstic és diferent per a cada un dels sectors tradicionals de què hem par-

lat. En el tancament del tèxtil i el moble conflueixen sovint dos factors: l'esgotament de producte i l'obertura de mercats competidors. En el calcer i el tauleller es tracta més aviat d'una conjuntura adversa, que ha fet caure en picat les vendes. I, en canvi, en el metal·lúrgic, sobretot el que està lligat a l'automoció, conflueixen canvis estructurals de mercat, a causa de la globalització i l'ampliació de la Unió Europea cap a l'Est. En tots, però, els resultats són els mateixos: suspensions de

pagaments, expedients de regulació i fins i tot tancaments d'empreses.

No es pot parlar de crisi generalitzada, però tampoc no es pot negar que la nostra indústria té els seus talons d'Aquil·les, que en determinats moments de conjuntures difícils, com han estat aquests dos últims anys, accentuen les seues febleses.

Salvador Giménez
Bàrbara Amorós